

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 8/2011-63

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. februára 2011 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jána Auxta, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Sergeja Kohuta, Milana Ľalíka, Jána Lubyho, Lajosa Mészároša, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti J. T., Č., zastúpeného advokátkou Mgr. V. K., R., ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Číž konaných 27. novembra 2010, za účasti Z. L., Č., zvoleného starostu obce Číž, zastúpeného advokátom JUDr. R. L., R., takto

rozhodol:

Sťažnosť J. T. z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. decembra 2010 doručená sťažnosť podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „volebná sťažnosť“) J. T., Č. (ďalej aj „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. V. K.,

R., ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Číž konaných 27. novembra 2010 (ďalej aj „voľby starostu“). Volebná sťažnosť smeruje proti Z. L., Č. (ďalej aj „odporca“), ktorý vo voľbách starostu obce získal 189 hlasov a podľa zápisnice miestnej volebnej komisie (ďalej aj „volebná komisia“) bol zvolený za starostu obce.

Z volebnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta najmä:

a) postup členov volebnej komisie, ktorým malo dôjsť k znemožneniu výkonu aktívneho volebného práva viacerým oprávneným voličom v súvislosti so zabezpečením hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky v Domove sociálnych služieb Číž (ďalej len „domov dôchodcov“), ako aj postup volebnej komisie pri vyhodnocovaní a sčítavaní hlasovacích lístkov nachádzajúcich sa v prenosnej volebnej schránke,

b) rozdiely medzi zoznamom zaregistrovaných kandidátov a zoznamom kandidátov na hlasovacom lístku.

Sťažovateľ vo volebnej sťažnosti okrem iného uvádza:

„... Volebná komisia hrubo porušila svoje povinnosti vyplývajúce zo zákona č. 346/90 Zb. v znení zmien a doplnkov, lebo niektorým voličom nebolo umožnené, a to bez udania dôvodu, právo voliť tajným hlasovaním, tak ako je to uvedené v § 1 citovaného zákona, a v § 2 citovaného zákona.

O tejto skutočnosti predkladáme ako dôkaz čestné prehlásenie voličky K. V., bytom Č., ktorá pracuje v Domove dôchodcov v obci Číž, kde sa taktiež konali voľby, a tieto sa uskutočnili prostredníctvom prenosnej urny, ktorá riadne obdržala hlasovací lístok s príslušnou obálkou od členky volebnej komisie, a následne chcela odvoliť, pričom členka volebnej komisie jej vytrhla obálku, hlasovací lístok, obálku si nechala a hlasovacie lístky zahodila do koša...

Ďalej poukazujeme aj na tú skutočnosť, že zoznam zaregistrovaných kandidátov nie je totožný so zoznamom na hlasovacom lístku pre voľby na poslancov obecného zastupiteľstva, konkrétne sa jedná o kandidáta na poslanca do obecného zastupiteľstva E. V., ktorý má číslo 14 namiesto čísla 13...

Chcem poukázať na tú skutočnosť, že v obci Číž sa nachádza Domov dôchodcov, kde sa voľby uskutočnili prostredníctvom prenosnej urny, pričom je otázne, či môžu byť 2 prenosné urny s poukazom na ust. § 28 citovaného zákona.

Prenosná urna z Domova dôchodcov v obci Číž a hlasovacie lístky v nej občanov a pracovníkov, ktorí odvolili v domove dôchodcov, boli vyhlásené za neplatné. V zápisnici o výsledku volieb nie sú uvedené dôvody tejto neplatnosti. Napriek tejto skutočnosti, že volebná komisia rozhodla, že tieto hlasovacie lístky sú neplatné, pri sčítaní hlasov na záver bola táto prenosná urna otvorená, boli z nej vybrané 3 obálky, tieto boli otvorené a z týchto 3 otvorených obálok boli hlasovacie lístky preradené medzi platné hlasy. Dôvody neplatnosti hlasovacieho lístka sú v zákone a to v § 38 ods. 1 uvedené taxatívne. Volebná komisia vôbec neuviedla prečo tieto hlasovacie lístky z domova dôchodcov vyradila ako neplatné hlasovacie lístky. Volebná komisia rozhodla, že všetky hlasovacie lístky v prenosnej urne sú neplatné, potom 3 obálky otvorila a zaradila 3 hlasovacie lístky ako platné...

Niektorým voličom v Domove dôchodcov v obci Číž vôbec nebolo umožnené vykonať hlasovanie, a členovia volebnej komisie sa odvolali na § 32 a poukazovali členovia volebnej komisie na to, že sprevádzajúci volič pre ležiacich obyvateľov v domove dôchodcov nemá trvalý pobyt v danej obci, avšak niektorým umožnili odvoliť a niektorým neumožnili, a neuviedli dôvod...

Je potrebné poukázať aj na tú skutočnosť, že v tejto prenosnej urne sa nachádzali hlasovacie lístky od zamestnancov domova dôchodcov, ktorí absolútne nepotrebovali žiadnu pomoc pri voľbách vzhľadom na zdravotnú spôsobilosť voliča, a aj tieto boli potom vlastne vyhlásené za neplatné, lebo len 3 obálky z tejto urny boli otvorené a vôbec sa nevie o aké hlasy sa jednalo, o aké hlasovacie lístky.“

Podľa tvrdenia sťažovateľa k nezákonnosti volieb starostu obce došlo aj tým, že pri sčítaní hlasov boli prítomní F. V. (pozorovateľ – podľa sťažovateľa rodinný príslušník odporcu), O. V. (zamestnanec obecného úradu) a „T. M. (pracovníčka obecného úradu), ktorá nemala povolenie na prítomnosť pri sčítaní hlasov“.

Sťažovateľ tiež namieta porušenie zákonnosti volieb starostu, ku ktorému malo dôjsť tým, že „nepoužité hlasovacie lístky a obálky nie sú zapečatené, a mám takú vedomosť, že neboli zamiešané ani obálky z prenosnej urny z domova dôchodcov a napriek tomu toto volebná komisia v zápisnici neuviedla. Podľa mojich informácií chýba aj niekoľko úradných obálok a napriek tomu toto volebná komisia v zápisnici nikde neuviedla.

Poukazujem aj na ust. § 43 ods. 2 písm./ Zákona 246/1990 Zb., nie je príloha s prehľadom uznesení s odôvodnením prečo bolo neplatných až cca 10% hlasov pre voľby do obecného zastupiteľstva, ako aj pre voľby starostu, čo je veľmi vážna vec, pretože došlo k pochybeniu pri vyhlásení neplatnosti celej prenosnej urny z Domova dôchodcov v Číži. Zápisnica o výsledku volieb v obci vlastne sumarizuje, a prezentuje výsledky volieb v obci. V tomto prípade sa tak nestalo.“

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí volebnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol tak, že voľby starostu v obci Číž konané 27. novembra 2010 vyhlási za neplatné.

Ústavný súd ešte pred predbežným prerokovaním volebnej sťažnosti vyzval odporcu, aby sa k nej vyjadril. Vyjadrenie odporcu bolo ústavnému súdu doručené 30. decembra 2010; odporca k nemu pripojil aj splnomocnenie na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. R. L., R.

Vo vyjadrení odporcu sa okrem iného uvádza:

«... Podľa mojich vedomostí, ktoré som získal až následne po doručení mi volebnej sťažnosti sťažovateľa, problémy, ktoré pri voľbách vznikli, vyplynuli zo zlých medziľudských vzťahov niektorých členov miestnej volebnej komisie a vedenia resp. personálu Domova dôchodcov v obci Číž.

V prvom rade išlo o zjavne nekvalifikovanú požiadavku vedenia tejto inštitúcie na zabezpečenie prenosnej urny pre obyvateľov domova, ktorá neobsahovala žiadne podrobnosti o tom, koľkí voliči sa nebudú môcť dostaviť do volebnej miestnosti a za účelom využitia svoj ho volebného práva majú preto oprávnený nárok na účasť na voľbách prostredníctvom prenosnej urny. Až na mieste samotnom bolo zistené, že voliči prostredníctvom prenosnej urny mieni aj personál domova, ktorému však nebránili žiadne

zdravotné ako ani technické prekážky v tom, aby sa dostavil do volebnej miestnosti v obci, čo bol aj prípad pani K. V., ktorá bola odkázaná na realizáciu svojho volebného práva vo volebnej miestnosti v obci. Je pritom nesporné, že v prípade personálu domova nešlo o také dôvody hodné osobitného zreteľa ako má na mysli ust. § 31 ods. 6 zák. č. 346/1990 Zb., aby nemohol využiť svoje volebné právo vo volebnej miestnosti. K podrobnejším okolnostiam nedorozumenia medzi pani V. a pani Ž. ako členkou miestnej volebnej komisie sa prípadne budú môcť vyjadriť len samotné menované.

V súvislosti s okolnosťami, ktoré mal vidieť ďalší pracovník domova pán L. Č. považujem za potrebné poznamenať, že dotýčny sa zrejme interesoval o veci o ktoré sa ako kandidát za poslanca obecného zastupiteľstva interesovať nemal a z titulu svojej kandidatúry sa teda mal strániť priebehu volieb a nie podrobne sledovať ich priebeh.

Podľa mojich zistení po tom, ako sa členky miestnej volebnej komisie dostavili s prenosnou urnou do domova dôchodcov v Číži, aby jej obyvatelia mohli uplatniť svoje volebné právo, boli v súvislosti s priebehom volieb a najmä s procesom úpravy hlasovacích lístkov upozornené na to, že na pôde domova platia „iné predpisy“ a volebné lístky začali bez akýchkoľvek predchádzajúcich žiadostí oprávnených voličov, čo by bolo v súlade s § 32 zák. č. 346/1990 Zb., miesto nich upravovať zdravotné sestry, ktoré do jednotlivých izieb domova členky miestnej volebnej komisie ani nevpustili a ktoré teda žiadnym spôsobom s jednotlivými voličmi ani nekomunikovali.

Uvedený postup personálu domova mal potom zrejme za následok vyhlásenie neplatnosti hlasovacích lístkov vhođených do prenosnej urny, nakoľko takýto spôsob hlasovania zaiste nie je v súlade s § 38 ods. 1 písm. b) zák. č. 346/1990 Zb. Za neoprávnenú treba pritom považovať námietku sťažovateľa, že miestna volebná komisia v zápisnici o výsledku volieb neuviedla dôvod neplatnosti hlasovacích lístkov z domova dôchodcov a to jednak z dôvodu, že takúto požiadavku žiadne ustanovenie zák. č. 346/1990 Zb. neustanovuje a tiež dôvodu, že takúto kolónku zápisnica z volieb neobsahuje.

Rozhodne pritom popieram, že by boli bývali pozorovatelia a to menovite páni F. V. a O. V. akýmkoľvek spôsobom zasahovali do samotného sčítavania hlasov. Ide pritom o zrejme subjektívne tvrdenie sťažovateľa nemajúce oporu v žiadnom právne relevantnom dôkaze. Čo sa týka pani T. M., táto bola podľa mojich vedomostí prítomná len pri sčítavaní

obálok a nie samotných hlasovacích lístkov, následkom čoho je potom potrebné považovať aj túto námietku navrhovateľa za nedôvodnú.

... Vzhľadom na mnou uvedené skutočnosti preto navrhujem, aby Ústavný súd volebnú sťažnosť navrhovateľa zamietol.»

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní zistil, že sťažovateľ je aktívne legitimovaný na podanie volebnej sťažnosti, keďže preukázal, že kandidoval vo voľbách konaných 27. novembra 2010 na funkciu starostu a získal viac než 10 % hlasov (103), ako aj to, že jeho volebná sťažnosť v predloženom znení spĺňa náležitosti predpísané zákonom, a preto ju uznesením č. k. PL. ÚS 8/2011-22 zo 4. januára 2011 prijal na ďalšie konanie.

II.

II.1 Všeobecné východiská pre rozhodovanie volebných sťažností

Podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

Z čl. 129 ods. 2 ústavy vyplýva oprávnenie, ako aj povinnosť ústavného súdu preskúmať na základe volebných sťažností tak ústavnosť, ako aj zákonnosť namietaných volieb.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana základných práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva. Ústava garantuje všetkým oprávneným voličom voliť svojich zástupcov do voľbami kreovaných orgánov verejnej moci (aktívne volebné právo), t. j. rozhodovať o personálnom, resp. politickom zložení nimi volených orgánov verejnej moci (čl. 30 ods. 1 ústavy), pričom garantuje tiež všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva, ako aj jeho vykonanie tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy). Zároveň ústava garantuje predovšetkým prostredníctvom čl. 30 ods. 4 možnosť (právo) občanov, a vo vzťahu k voľbám orgánov územnej samosprávy aj cudzincov s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (čl. 30

ods. 1 druhá veta ústavy), uchádzať sa o zvolenie do funkcie starostu obce alebo funkcie poslanca obecného zastupiteľstva za rovnakých podmienok [pasívne volebné právo (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 18/07)].

Pod zákonnosťou volieb do orgánov územnej samosprávy treba rozumieť uskutočnenie volieb v súlade so všetkými dotknutými volebnými predpismi s právnou silou zákona (m. m. PL. ÚS 34/99 alebo PL. ÚS 82/07), pričom podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zistená nezákonnosť volieb do orgánov územnej samosprávy musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv dotknutých osôb, ktoré je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 21/94 alebo PL. ÚS 82/07).

Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Citované ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádza svoje vyjadrenie predovšetkým vo voľbách a je základným predpokladom a podmienkou fungovania demokratického štátu (m. m. PL. ÚS 19/98, PL. ÚS 82/07).

Podľa § 63 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd môže a) vyhlásiť voľby za neplatné, b) zrušiť napadnutý výsledok volieb, c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený, d) sťažnosť zamietnuť.

Podľa § 63 ods. 2 zákona o ústavnom súde v prípadoch uvedených v odseku 1 písm. a) až c) ústavný súd rozhoduje nálezom.

Právomoc zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde uplatní ústavný súd v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou len vtedy, ak k porušeniu volebného zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Nie každé porušenie volebného zákona teda vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy volebného práva uznávané spoločnosťou demokratických štátov. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (PL. ÚS 20/2011).

Vo všeobecnosti platí, že na to, aby ústavný súd vyhovel volebnej sťažnosti, musia byť splnené tri základné predpoklady: a) zistenie protizákonnosti volieb, t. j. porušenie zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, resp. zákonov, ktoré s nimi bezprostredne súvisia, b) príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a sťažovateľom namietanou neplatnosťou volieb, resp. voľby kandidáta a c) intenzita protizákonnosti volieb, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov (m. m. PL. ÚS 73/07). Dôležitým komponentom volebného súdnictva je teda zisťovanie intenzity volebných nedostatkov z hľadiska ich vplyvu na rozhodovanie voličov a najmä na výsledok volieb.

Súčasťou zákonom predpísaných náležitostí volebnej sťažnosti sú aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vo vzťahu k voľbám, ktorých výsledok už bol uverejnený v zmysle príslušných ustanovení volebného zákona [v tomto prípade podľa § 45 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej

len „zákon č. 346/1990 Zb.“)], platí prezumpcia ich ústavnosti a zákonnosti, ktorá platí dovtedy, kým ústavný súd o voľbách napadnutých volebnou sťažnosťou v zmysle § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodne inak ako zamietnutím volebnej sťažnosti. Namietané protiústavné alebo nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb. Túto skutočnosť musí sťažovateľ nielen namietat', ale aj doložiť exaktnými dôkazmi. Nestačí samotné označenie dôkazov (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03 a PL. ÚS 35/03). Súčasťou zákonných náležitostí sťažnosti sú totiž aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Funkcia ústavného súdu v rámci prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže byť vykladaná tak extenzívne, že by v konečnom dôsledku jeho činnosť mala nahradzovať, prípadne dopĺňovať činnosť na to povolaných volebných či iných orgánov, a to dokonca v tom smere, že iba na základe špekulatívne formulovaných námietok bude ústavný súd podrobne rekonštruovať celý volebný proces (m. m. PL. ÚS 3/2010).

V súlade s uvedenými východiskami ústavný súd posúdil námietky sťažovateľa formulované vo volebnej sťažnosti.

II.2 Posúdenie námietok sťažovateľa

II.2.1 Námietka týkajúca sa postupu volebnej komisie pri zabezpečovaní hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky v domove dôchodcov a pri vyhodnocovaní a sčítavaní hlasovacích lístkov

Ústavný súd z hľadiska možného porušenia ústavnosti a zákonnosti volieb starostu považoval za kľúčovú námietku sťažovateľa týkajúcu sa postupu volebnej komisie pri zabezpečovaní hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky v domove dôchodcov a pri vyhodnocovaní a sčítavaní hlasovacích lístkov, zvlášť v súvislosti s vyhodnocovaním platnosti hlasovacích lístkov nachádzajúcich sa v prenosnej volebnej schránke. Sťažovateľ v tejto súvislosti navrhol, aby ústavný súd preskúmal zápisnicu volebnej komisie a vypočul ako svedkov členov volebnej komisie.

Ústavný súd si na účely posúdenia uvedenej námietky vyžiadal z Obecného úradu v Číži (ďalej len „obecný úrad“) volebnú dokumentáciu. Zo zápisnice volebnej komisie ústavný súd zistil, že vo volebnom okrsku (v obci Číž) bolo zapísaných do zoznamu voličov celkom 549 osôb, z ktorých boli 372 voličom vydané obálky a pre voľby starostu obce bolo odovzdaných 339 platných hlasovacích lístkov. V obci bol vytvorený jeden volebný okrsk, pričom voľby starostu zabezpečovala miestna volebná komisia, ktorá plnila v zmysle § 15 ods. 5 zákona č. 346/1990 Zb. aj úlohy okrskovej volebnej komisie. Volebná komisia bola päťčlenná, pričom všetci členovia volebnej komisie podpísali zápisnicu o voľbách. V zápisnici nie sú uvedené žiadne záznamy. K zápisnici je priložený zoznam voličov v dvoch exemplároch a zoznam osôb, ktoré požiadali o hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky; v tomto zozname je uvedených šesť osôb (ústavný súd zistil, že nejde o osoby, ktoré sú ubytované v domove dôchodcov).

Podľa zápisnice volebnej komisie bolo pri voľbách starostu v prospech Z. L. (odporcu) ako kandidáta č. 1 odovzdaných 189 platných hlasovacích lístkov, v prospech T. P. ako kandidáta č. 2 bolo odovzdaných 14 platných hlasovacích lístkov, v prospech A. P. ako kandidáta č. 3 bolo odovzdaných 18 platných hlasovacích lístkov, v prospech J. T. (sťažovateľa) ako kandidáta č. 4 bolo odovzdaných 103 hlasov a v prospech C. Ž. ako kandidáta č. 5 bolo odovzdaných 15 platných hlasovacích lístkov.

Ústavný súd preskúmal vyžiadanú volebnú dokumentáciu nachádzajúcu sa v zapečatenej kartónovej škatuli „Komunálne voľby 2010“ a v tejto súvislosti zistil:

1. Obsah kartónovej škatule „Komunálne voľby 2010“ tvoria:
 - platné hlasovacie lístky odovzdané pre voľby starostu,
 - platné hlasovacie lístky odovzdané pre voľbu poslancov Obecného zastupiteľstva obce Číž (ďalej len „obecné zastupiteľstvo“),
 - odovzdané otvorené obálky,
 - neplatné hlasovacie lístky odovzdané pre voľbu starostu a poslancov obecného zastupiteľstva (vrátane neplatných hlasovacích lístkov nachádzajúcich sa v neotvorených obálkach).

Jednotlivé časti volebnej dokumentácie boli podľa svojho obsahu riadne prelepené lepiacimi páskami.

2. Podľa výsledkov prepočítania hlasovacích lístkov pre voľby starostu bol v prospech jednotlivých kandidátov odovzdaný taký počet platných hlasovacích lístkov, ako je uvedené v zápisnici volebnej komisie.

3. Podľa výsledkov prepočítania bolo pre účely volieb orgánov samosprávy obce Číž vydaných a odovzdaných 372 obálok, pričom 339 hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľbu starostu bolo platných a 33 hlasovacích lístkov bolo neplatných, t. j. aj tieto údaje zistené prepočítaním zodpovedajú údajom uvedeným v zápisnici volebnej komisie.

4. Časť volebnej dokumentácie obsahujúca neplatné hlasovacie lístky tak pre voľby starostu, ako aj pre voľby poslancov obecného zastupiteľstva bola oddelená od platných hlasovacích lístkov a riadne prelepená lepiacou páskou, pričom táto obsahovala tak samostatné neplatné hlasovacie lístky pre starostu obce (5 neplatných hlasovacích lístkov), ako aj neotvorené obálky s hlasovacími lístkami pre voľbu starostu obce, ako aj poslancov obecného zastupiteľstva (28 neotvorených obálok).

Na účely preverenia skutočností uvádzaných vo volebnej sťažnosti ústavný súd prípisom z 28. decembra 2010 požiadal riaditeľa domova dôchodcov Ing. M. R. (ďalej len „riaditeľ“), aby mu predložil zoznam osôb ubytovaných v čase konania volieb v domove dôchodcov, zoznam zamestnancov domova dôchodcov, ktorí sa v deň volieb nachádzali na pracovisku, a zoznam osôb, ktoré podľa jeho vedomostí požiadali v zmysle § 36 ods. 1 zákona č. 346/1990 Zb. o hlasovanie mimo volebnej miestnosti prostredníctvom volebnej schránky.

Riaditeľ k svojej odpovedi na žiadosť ústavného súdu priložil zoznam 38 obyvateľov domova dôchodcov ubytovaných v ňom podľa stavu ku dňu konania volieb, zoznam 39 osôb, ktoré mali požiadať podľa § 36 ods. 1 zákona č. 346/1990 Zb. o hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky, a zoznam siedmich zamestnancov domova dôchodcov, ktorí sa v deň konania volieb nachádzali na pracovisku.

Z porovnania údajov uvedených v jednotlivých bodoch ústavný súd zistil, že medzi osobami, ktoré mali podľa riaditeľa požiadať o hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky je 33 obyvateľov domova dôchodcov, štyria zamestnanci domova dôchodcov (vrátane riaditeľa) a dve ďalšie osoby (J. R. a M. R.).

Vychádzajúc z obsahu volebnej sťažnosti a návrhu sťažovateľa ústavný súd uskutočnil 4. februára 2011 výsluch svedkov:

- K. M., Č., predsedníčky volebnej komisie, ktorá spolu s ďalšou členkou volebnej komisie zabezpečovala aj hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky v domove dôchodcov a v obci (ďalej aj „predsedníčka komisie“),

- L. Č., Č., zamestnanca domova dôchodcov, ktorý priložil k volebnej sťažnosti čestné vyhlásenie, v ktorom sa uvádza, že *„bol svedkom toho ako členka volebnej komisie odoprela možnosť hlasovať do prenosnej urny niektorým našim obyvateľom z neznámeho dôvodu“*,

- K. V., Č., zamestnankyne domova dôchodcov, ktorá priložila k volebnej sťažnosti čestné vyhlásenie, v ktorom sa uvádza, že *„... v Domove dôchodcov... som riadne obdržala hlasovací lístok aj s príslušnou obálkou od členky volebnej komisie. Následne som chcela odvoliť v kuchyni... kde za mnou vošla jedna členka volebnej komisie, vtrhla mi obálku, hlasovací lístok... obálku si nechala, hlasovacie lístky zahodila do koša, a odišla“*,

- K. Ž., Č., členky volebnej komisie, ktorá spolu s predsedníčkou komisie zabezpečovala aj hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky v domove dôchodcov a v obci (ďalej aj „členka komisie“),

- T. M., Č., zamestnankyne obecného úradu, ktorá sa podľa volebnej sťažnosti nachádzala pri sčítaní hlasov vo volebnej miestnosti, hoci *„nemala povolenie na prítomnosť“*.

Výsluchov svedkov sa zúčastnili obaja účastníci konania, ako aj ich právni zástupcovia.

Z výsluchu svedkyne K. M. najmä vyplynulo, že o voľby prostredníctvom prenosnej volebnej schránky v domove dôchodcov požiadal v mene jeho zamestnancov a obyvateľov riaditeľ, pričom oznámil, že pôjde asi o 40 osôb (ich zoznam volebnej komisii nedodal). Do domova dôchodcov išli s prenosnou volebnou schránkou ona ako predsedníčka komisie a p. Ž., spolu s T. M. Voľby prebiehali po izbách, do ktorých ich ale sestričky (zamestnankyne domova dôchodcov, ktoré nie sú obyvateľkami obce Číž a ktoré asistovali pri voľbách obyvateľov domova dôchodcov) nevpustili a nebola im daná ani možnosť overiť si

totožnosť obyvateľov domova dôchodcov, ktorí odvolili. Podľa svedkyne volili aj p. K. (zamestnankyňa domova dôchodcov) a riaditeľ, ktorý zobral hlasovacie lístky aj pre svoju matku a brata napriek tomu, že ho upozornili, že hlasovacie lístky môžu byť neplatné. Pokiaľ ide o K. V., táto podľa svedkyne nevolila do prenosnej volebnej schránky, hoci p. Ž. jej dala hlasovací lístok, ale ona ju informovala, že hlasovacie lístky budú pravdepodobne vyhlásené za neplatné, a preto ju poprosila, aby prišla odvoliť na obecný úrad, kde už ale neprišla. P. Č. bol voliť podľa svedkyne vo volebnej miestnosti. Vzhľadom na pochybnosti, či budú hlasovacie lístky uznané za platné, zabezpečovala volebná komisia voľby ďalších obyvateľov obce (iných ako obyvateľov domova dôchodcov), ktorí požiadali o voľbu prenosnou volebnou schránkou prostredníctvom inej (druhej) volebnej schránky (do nej odvolili siedmi voliči).

O hlasovacích lístkoch nachádzajúcich sa v prenosnej volebnej schránke (podľa svedkyne ich bolo 31) volebná komisia rozhodla, že sú neplatné, napriek tomu následne tri hlasovacie lístky z nej vybrali a zaradili ako platné. Na otázku sudcu spravodajcu, prečo tieto skutočnosti nezapísali do zápisnice, svedkyňa uviedla: „*Navrhovala som to, ale povedali, že z toho bude súd.*“ Svedkyňa potvrdila, že pri sčítavaní hlasov boli prítomní pozorovatelia O. V. a F. V. a T. M., ktorú „*som poprosila, aby stála nado mnou a aby sa pozerala*“ (ako sčítava hlasovacie lístky).

Konfrontácia výpovede svedkyne K. M. s výsledkami prepočítania hlasovacích lístkov uskutočneného ústavným súdom potvrdzuje pravdivosť jej tvrdenia, že v prenosnej volebnej schránke použitej na hlasovanie v domove dôchodcov bolo spolu 31 obálok s hlasovacími lístkami pre voľbu starostu a voľby poslancov obecného zastupiteľstva, z ktorých 3 volebná komisia pri sčítavaní hlasov zaradila medzi platné (a teda aj otvorila) a zvyšné (28) neotvorila a zaradila medzi neplatné.

Svedok L. Č. pri výsluchu k svojmu čestnému vyhláseniu priloženému k volebnej sťažnosti upresnil, že nebol priamym svedkom toho, ako mala byť odmietnutá možnosť voliť niektorým obyvateľom domova dôchodcov, vie to len od zamestnankýň domova dôchodcov V. V. a P. K., ktoré mali vidieť, „*ako ostatným osobám, asi 12 osobám neumožnili voliť*“. Vo vzťahu k K. V. svedok uviedol, že „*pani Ž. zobrala lístok od p. V., zahodila ho do koša, p. V. nestihla odvoliť*“. Svedok potvrdil, že pri hlasovaní v domove

dôchodcov boli za volebnú komisiu prítomné p. Ž. a p. M. „a nejaká slečna“ (T. M.). On sám odvolil vo volebnej miestnosti.

Svedkyňa K. V. vo vzťahu ku skutočnostiam uvedeným v jej čestnom vyhlásení priloženom k volebnej sťažnosti pri výsluchu uviedla: „*Bola som v kuchyni, chcela som voliť, zakrúžkovala som, Ž. mi zobrala z ruky hlasovacie lístky, ona mi neumožnila vložiť hlasovacie lístky do obálky*“, čo jej môže dosvedčiť M. H. z A. (zamestnankyňa domova dôchodcov, pozn.). Hlasovací lístok mala svedkyňa dostať od zamestnankyne domova dôchodcov E. H., pričom sama nežiadala o voľby prostredníctvom prenosnej volebnej schránky. Na otázku, či následne išla voliť do volebnej miestnosti, svedkyňa odpovedala, že „*Nie, hlasovací lístok skončil v koši.*“. Na otázku právneho zástupcu odporcu svedkyňa uviedla, že v deň volieb jej nebránili voliť vo volebnej miestnosti ani zdravotné problémy a ani pracovné povinnosti.

Svedkyňa K. Ž. pri výsluchu potvrdila, že hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky zabezpečovali za volebnú komisiu ona a predsedníčka komisie, pričom ich sprevádzala T. M., a to tak pri hlasovaní v domove dôchodcov, ako aj v obci. O túto voľbu podľa svedkyne požiadal „*asi riaditeľ*“, nevie ale, koľko osôb o takúto voľbu požiadalo. K priebehu volieb v domove dôchodcov svedkyňa uviedla, že do izieb chodila len sestrička, ona stála na chodbe, následne boli hlasovacie lístky odovzdané predsedníčke komisie, ktorá ich vhodila do urny. Na otázku, či si overovali totožnosť tých, ktorí volili, svedkyňa odpovedala: „*Neviem, kto, ako sa volal.*“ Podľa svedkyne sú všetci obyvatelia domova dôchodcov „*chodiaci*“. Pokiaľ ide o hlasovanie K. V., svedkyňa uviedla: „*Ja som povedala pani V., aby išla voliť do volebnej miestnosti, keďže o šiestej končí prácu v domove dôchodcov. Hlasovacie lístky, ktoré pani V. dostala od predsedníčky komisie som zahodila do koša.*“ Vo vzťahu k posudzovaniu hlasovacích lístkov z domova dôchodcov svedkyňa uviedla: „*najprv sme spočítali, tie ktoré boli vo volebnej urne (prenosnej, pozn.). Dohodli sme sa, že všetky hlasovacie lístky, ktoré boli v prenosnej urne, sú neplatné.*“, pričom k tejto otázke medzi členmi volebnej komisie podľa svedkyne neboli spory. Na otázku, či niektoré hlasovacie lístky z prenosnej volebnej schránky boli zaradené ako platné,

svedkyňa uviedla: „*Nepamätám sa.*“ Na otázku právnej zástupkyne sťažovateľa, či niekto z jej rodiny kandidoval za starostu, svedkyňa uviedla, že „*Syn – za maďarskú koalíciu.*“

Svedkyňa T. M. pri výsluchu uviedla, že je zamestnankyňou obecného úradu, kde pracuje ako účtovníčka od roku 2009, počas volieb pôsobila ako „*pomocná pracovná sila*“ z poverenia starostu obce. Svedkyňa potvrdila, že bola spolu s predsedníčkou volebnej komisie a p. Ž. pri zabezpečovaní volieb prostredníctvom prenosnej volebnej schránky v domove dôchodcov, ako aj v obci. K voľbám v domove dôchodcov uviedla, že o tieto voľby prišiel ráno do volebnej miestnosti požiadať riaditeľ, „*potreboval 40 ks hlasovacích lístkov*“. Podľa svedkyne „*riaditeľ povedal, že nesmieme ísť do izby, len sestričky, prišla p. V. V. a p. H. Ja som išla s p. V., ona hneď začala krížkovať, bez toho, aby sa opýtala voliča, koho chce voliť.*“. Svedkyňa uviedla, že vstupu do izieb sa dožadovala p. Ž., že „*občianske preukazy sme nevideli, ale žiadali sme ich. Pani sestričke som hovorila, že to bude neplatné.*“. K hlasovaniu K. V., zamestnankyne domova dôchodcov, svedkyňa uviedla, že chcela voliť, „*ale pani Ž. ju poprosila, aby prišla voliť do volebnej miestnosti, pretože tieto hlasovacie lístky budú ako neplatné*“. Do prenosnej volebnej schránky, ktorú mali v domove dôchodcov, podľa svedkyne odvolili aj riaditeľ, jeho brat a mama. Podľa svedkyne sa voľby v obci uskutočňovali do inej prenosnej volebnej schránky, pričom v nej bolo asi 10 hlasov. Na otázku, či bola vo volebnej miestnosti aj počas sčítavania hlasov, svedkyňa uviedla, že „*Áno, ale ja som nesčítavala.*“. V prenosnej volebnej schránke z domova dôchodcov bolo podľa svedkyne 33 obálok, z ktorých „*náhodne Z. K. vybrala 3 a dala ich do veľkej ku platným hlasom*“.

Po skončení výsluchov prítomní účastníci konania ani ich právni zástupcovia nenavrhlí ústavnému súdu vykonať ďalšie dokazovanie.

II.2.1 Námetka týkajúca sa rozdielov medzi zoznamom zaregistrovaných kandidátov a zoznamom kandidátov na hlasovacom lístku

Sťažovateľ v súvislosti s touto námietkou vo volebnej sťažnosti uviedol:

„... Ďalej poukazujeme aj na tú skutočnosť, že zoznam zaregistrovaných kandidátov nie je totožný so zoznamom na hlasovacom lístku pre voľby na poslancov obecného zastupiteľstva, konkrétne sa jedná o kandidáta na poslanca obecného zastupiteľstva E. V., ktorý má číslo 14 namiesto čísla 13.“

Z citovaného vyplýva, že sťažovateľ namieta rozdiely medzi zoznamom zaregistrovaných kandidátov a kandidátov na hlasovacom lístku pre voľby poslancov obecného zastupiteľstva, t. j. ide o námietku týkajúcu sa volieb poslancov obecného zastupiteľstva, a nie volieb starostu, ktoré sú predmetom posudzovanej volebnej sťažnosti. Z uvedeného hľadiska je daná námietka z hľadiska rozhodovania ústavného súdu o ústavnosti a zákonnosti volieb starostu irelevantná, a preto sa ňou ďalej nezaoberal.

III. Závery

Ústavný súd vychádzajúc zo svojich skutkových zistení konštatoval, že pri zabezpečovaní priebehu volieb starostu obce Číž došlo k viacnásobnému porušeniu zákona č. 346/1990 Zb. postupom volebnej komisie, ktorá

a) organizačne nezvládla zabezpečovanie hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky v domove dôchodcov, keďže najmä

- umožnila hlasovať do prenosnej volebnej schránky v domove dôchodcov voličom, ktorí osobne (výslovne) nepožiadali o takýto spôsob volieb, ale len prostredníctvom inej osoby (riaditeľa), ktorý volebnej komisii nepredložil menovitý zoznam týchto voličov (pozri § 37 ods. 1 zákona č. 346/1990 Zb.),

- neoverila totožnosť voličov, ktorí odvolili v domove dôchodcov do prenosnej volebnej schránky,

- nezabezpečila dôsledne tajnosť hlasovania voličov v domove dôchodcov vzhľadom na skutočnosť, že viacerým (zrejme väčšine) voličom pri hlasovaní „asistovali“ zamestnanci domova dôchodcov, aj keď na to neboli odkázaní,

- umožnila voliť do prenosnej volebnej schránky v domove dôchodcov osobám, ktoré zjavne nespĺňali podmienky podľa § 31 ods. 6 zákona č. 346/1990 Zb. (najmä rodinní príslušníci riaditeľa),

b) pri sčítavaní hlasov najprv rozhodla o neplatnosti všetkých hlasovacích lístkov nachádzajúcich sa v prenosnej volebnej schránke použitej pre hlasovanie v domove dôchodcov a následne tri z nich „náhodne“ vybrala a zaradila medzi platné hlasovacie lístky, t. j. postupovala zjavne v rozpore s ustanoveniami § 37 zákona č. 346/1990 Zb. Volebná komisia akceptovala prítomnosť zamestnankyne obecného úradu (T. M.), aj keď jej na to nedala výslovné oprávnenie; ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že jeho zistenia nenasvedčujú, že by T. M. alebo iné nepovolane osoby aktívne zasahovali do sčítania hlasov.

Vzhľadom na okolnosti, ku ktorým došlo v priebehu hlasovania do prenosnej volebnej schránky v domove dôchodcov, ústavný súd považuje za správne (jednomyseľné) rozhodnutie volebnej komisie, v zmysle ktorého vyhodnotila tieto hlasovacie lístky ako neplatné, nemôže ale súhlasiť s tým, že tri z týchto hlasovacích lístkov následne volebná komisia zaradila k platným hlasovacím lístkom. Ďalšie zistené nedostatky, ku ktorým došlo v priebehu volieb starostu, považuje ústavný súd vzhľadom na návrh sťažovateľa, aby vyhlásil voľby starostu za neplatné, v okolnostiach prípadu za nepodstatné.

Ústavný súd sumarizujúc dôsledky nezákonného postupu volebnej komisie konštatuje, že prostredníctvom neho mohlo dôjsť k „znehodnoteniu“ hlasovania najviac 39 oprávnených voličov (ktorí ale nepožiadali zákonom ustanoveným spôsobom o hlasovanie do prenosnej volebnej schránky), pričom rozdiel medzi hlasmi odovzdanými pri voľbách sťažovateľovi a odporcovi predstavuje 86 hlasov. Z uvedeného vyplýva, že aj v prípade, ak by hlasy všetkých voličov, ktorých hlasy boli „znehodnotené“, resp. ktorým sa v domove dôchodcov neumožnilo voliť (39), boli odovzdané v prospech sťažovateľa, bol by výsledok volieb rovnaký, ako bol riadne uverejnený, t. j. za starostu obce by bol zvolený odporca. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ síce v zásade uniesol dôkazné bremeno vo vzťahu k spornosti hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky v domove dôchodcov, ale ďalšie jeho námietky formulované vo volebnej sťažnosti sa nepreukázali, resp. sú z hľadiska výsledku volieb starostu irelevantné.

Aj keď zo zistení ústavného súdu vyplýva, že pri voľbách starostu došlo k hrubému a viacnásobnému porušeniu zákona č. 346/1990 Zb., t. j. k vysokej intenzite protizákonnosti volieb starostu, nemožno zároveň na ich základe spochybníť, že vo voľbách starostu obce Číž konaných 27. novembra 2010 získal najviac platných hlasov odporca. Za daných okolností teda výsledok volieb starostu zodpovedá väčšinovej vôli oprávnených voličov prejavenej vo voľbách, čo v konečnom dôsledku neumožňuje, aby ústavný súd vyhovel návrhu sťažovateľa a vyhlásil voľby starostu za neplatné. Ústavný súd preto podľa § 63 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľa zamietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. februára 2011